

Homofobi og forskelsbehandling på grund af seksuel orientering og kønsidentitet

Sammenfattende rapport

2009

Den Europæiske Unions Agentur
for Grundlæggende Rettigheder (FRA)

***Europe Direct er en service, der har til formål at hjælpe
med at besvare Deres spørgsmål om Den Europæiske Union.***

**Frikaldsnummer (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Nogle mobiloperatører tillader ikke opkald til 00 800-numre eller tager betaling for sådanne opkald.

Yderligere oplysninger om EU fås på internet via Europaserveren (<http://europa.eu>)

Katalogoplysninger findes bagest i denne publikation.

ISBN 978-92-9192-293-2
doi:10.2811/37837

© Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder, 2009
Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Ansvarsfraskrivelse:

I tilfælde af spørgsmål vedrørende denne oversættelse kan du konsultere den engelske udgave, som er originalen og den officielle udgave af dokumentet.

Den Europæiske Unions Agentur
for Grundlæggende Rettigheder (FRA)

**Homofobi og forskelsbehandling
på grund af seksuel orientering
og kønsidentitet**

SAMMENFATTENDE RAPPORT
2009

Indholdsfortegnelse

I: Indledning	5
II: Holdninger til LGBT'ere	7
A: Offentligheden	7
B: Offentlige meningsdannere	9
i: Medierne	9
ii: Politiske ledere og religiøse institutioner	10
C: Hædefulde udtalelser og hadkriminalitet	10
III: Adgang til offentlige tjenesteydelser	13
A: Uddannelse	13
B: Sundhed	14
IV: Beskæftigelse	17
A: EU-lovgivning	17
B: Beskyttelse af par af samme køn	17
C: Ligestillingsorganer	18
D: Omfanget af forskelsbehandling	19
V: Sport	21
VI: Multipel forskelsbehandling (forskelsbehandling af flere grunde)	23
VII: Migration og partnere af samme køn	25
A: Fri bevægelighed for EU-borgere	25
B: Tredjelandstatsborgere	26
C: Personer, der søger international beskyttelse	26
VIII: Asylansøgere	27
IX: Forsamlingsfrihed	29
X: Transkønnede	31
XI: Konklusioner	33

I: Indledning

I 2002 anmodede Europa-Parlamentet Agenturet for Grundlæggende Rettigheder om at undersøge forskelsbehandling af lesbiske, bøsser, biseksuelle og transseksuelle (LGBT'ere) i EU med udgangspunkt i en række forskellige temaer. I 2008 offentliggjorde Agenturet for Grundlæggende Rettigheder sin første rapport, som indeholdt en analyse af LGBT-rettigheder, og i 2009 offentliggjorde det sin anden rapport, hvori det tegnede et billede af situationen på dette område. Den foreliggende sammenfattende rapport opsummerer de væsentligste resultater i disse rapporter. Den har til formål at give et lettilgængeligt overblik over forskningen på området til brug for beslutningstagere på alle niveauer i det offentlige, civilsamfundet, ligestillingsorganer og andre med interesse for emnet.

Rapporten i sin helhed kan ses i: *Homophobia and Discrimination on the grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member States – Part 1 Legal Analysis (Homofobi og forskelsbehandling på grund af seksuel orientering og kønsidentitet i EU's medlemsstater – Del 1: den retlige situation)*, offentliggjort af Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA) i juni 2008, og *Homophobia Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member States – Part 2 The Social Situation (Homofobi og forskelsbehandling på grund af seksuel orientering og kønsidentitet i EU's medlemsstater – Del 2: den sociale situation)*, offentliggjort i marts 2009. Disse rapporter findes på FRA's websted: http://www.fra.europa.eu/fraWebsite/home/pub_cr_homophobia_p2_0309_en.htm

II: Holdninger til LGBT'ere

A: Offentligheden

Holdningerne til LGBT'ere varierer meget fra medlemsstat til medlemsstat. Meget tyder også på, at holdningerne hænger sammen med alder (yngre generationer er mere tolerante end ældre generationer), politisk tilhørsforhold (venstreorienterede er mere tolerante end højreorienterede), køn (kvinder er mere tolerante end mænd) og uddannelse (veluddannede er mere tolerante end personer med lavere uddannelse). Undersøgelsen viser, at holdningerne til LGBT'ere varierer alt efter, hvilken sammenhæng de ses i. En generel tolerance af LGBT'ere som potentielle »naboer« udmønter sig ikke nødvendigvis i en accept af, at de kan gifte sig og adoptere børn.

Seksuel orientering henviser til en persons evne til at føle en dyb følelsesmæssig, hengiven og seksuel tiltrækning til samt at have intime og seksuelle forhold til personer af det modsatte køn, af det samme køn eller af flere end et køn.

Ved »LGBT'ere« forstås lesbiske, bøsser, biseksuelle og transseksuelle.

De fleste EU-dækkende undersøgelser vedrører kun lesbiske, bøsser og biseksuelle. Eksisterende forskning med et nationalt eller tematisk fokus viser imidlertid, at transseksuelle/transkønnede er genstand for en tilsvarende, hvis ikke mere, fjendtlig offentlig holdning. Eurobarometer lagde i to undersøgelser fra 2008 og 2006 vægt på en række forskellige holdninger:

Holdninger til at have en homoseksuel som nabo

Respondenterne blev spurgt, hvor godt de ville have det med at have en homoseksuel som nabo på en »tryghedsskala« fra 1-10 (hvor 1 er det mindst trygge). To tredjedele af de adspurgte i hele EU angav svar mellem 7 og 10, og kun cirka 10 % angav svar mellem 1 og 3. Gennemsnittet i EU var 7,9. I en sammenligning af svarene i de forskellige lande var gennemsnittet i Sverige, Danmark, Nederlandene og Luxembourg over 9. I den anden ende af skalaen finder man Letland, Bulgarien og Rumænien, hvor gennemsnittet var under 6.

Holdninger til at tillade ægteskab eller adoption af børn mellem par af samme køn

Respondenterne var generelt mindre positive over for spørgsmålet om, hvorvidt lesbiske, bøsser og biseksuelle (LGB'ere) skulle have lov til at gifte sig eller adoptere børn. Kun omkring en tredjedel af de adspurgte i hele EU mente, at LGB'ere skulle have lov til at adoptere, og cirka 44 % mente, at ægteskaber mellem personer af samme køn skulle være tilladt. Ved en sammenligning af svarene i de forskellige lande var støtten til ægteskab mellem personer af samme køn størst i Nederlandene (82 %), Sverige (71 %) og Danmark (69 %), hvilket også var gældende for deres ret til at adoptere børn (Nederlandene 69 %, Sverige 51 % og Danmark 44 %). Støtten til ægteskab mellem personer af samme køn var mindst i Cypern (14 %), Letland (12 %) og Rumænien (11 %), mens støtten til deres ret til at adoptere børn var mindst i Rumænien (8 %), Malta (7 %) og Polen (7 %).

Holdninger i andre nationale undersøgelser

En række nationale undersøgelser vedrørende forskellige spørgsmål bekræftede, at mens der ikke nødvendigvis var en udpræget fjendtlighed over for LGB'ere på det abstrakte plan, blev intolerancen mere tydelig, når respondenterne blev spurgt, om de ville have det godt med at have en tilknytning til LBG'ere (f.eks. som en ven, et familiemedlem eller medlem af samme organisation), eller om LBG'ere skulle have lov til at beklæde tillidshverv eller ansvarsfulde stillinger (f.eks. som lærere eller politibetjente).

Konsekvenser af negative holdninger

For at undgå negative reaktioner lever mange LGB'ere efter en »usynligheds«strategi over for deres kolleger, familie og venner. Dette kan i sig selv føre til følelsesmæssige problemer og kan eventuelt have forbindelse til den højere forekomst af psykiske helbredsproblemer blandt denne befolkningsgruppe, hvilket behandles nærmere nedenfor.

Mere generelt fører de negative holdninger eller fordomme i den brede befolkning til forskelsbehandling fra arbejdsgivere, kolleger, tjenesteudbydere, medierne samt politiske og religiøse ledere. Selv om det er muligt at yde LGBT'ere retlig beskyttelse mod forskelsbehandling, er dette i sig selv ikke nok til at afhjælpe de tilbagevendende problemer, disse mennesker møder i deres dagligdag.

Ændring af den offentlige holdning

Agenturet for Grundlæggende Rettigheder har fundet belæg for, at de fleste fordomme over for LGBT'ere udspringer af en række fejlagtige opfattelser, som f.eks. at homoseksualitet er en sygdom, at LGBT'ere er skyld i sammenbruddet af de traditionelle værdier såsom f.eks. familie og ægteskab, eller at homoseksualitet er en last eller en perversitet på linje med stofmisbrug eller pædofili. Hvis disse fordomme kan imødegås gennem uddannelse og oplysningskampagner, er der større sandsynlighed for, at der på lang sigt kan gøres fremskridt inden for bekæmpelsen af forskelsbehandling af LGBT'ere.

Offentlige meningsdannere såsom medier og politiske og religiøse ledere kan i et vist omfang påvirke den offentlige holdning, og dette diskuteres nedenfor. På et mere overordnet plan kan den offentlige holdning ændres gennem oplysningskampagner og uddannelsesaktiviteter iværksat af EU, de nationale myndigheder, statslige agenturer og lokale statslige eller ikke-statslige organer. F.eks.:

- Kampagner under Europa-Kommissionen, som f.eks. oplysningskampagnen *»For mangfoldighed – mod forskelsbehandling«*, kunne styrkes yderligere og knyttes til relevante aktiviteter hos statslige myndigheder og civilsamfund i medlemsstaterne.
- Centrale og lokale myndigheder kunne sammen med nationale menneskerettighedsorganisationer iværksætte eller styrke eksisterende oplysningskampagner om LGBT-forhold. LGBT-organisationerne kunne inddrages i planlægningen og gennemførelsen af sådanne projekter med henblik på at etablere stærke partnerskaber mellem forskellige instanser.
- LGBT-organisationer kunne også få tilbudt undervisning i, hvordan de optimerer deres kommunikation med medierne, politikere og religiøse institutioner og offentligheden for at sikre en konstruktiv og ikke-fjendtlig debat.

B: Offentlige meningsdannere

i: Medierne

Mediernes fremstilling af LGBT'ere og drøftelser af emner vedrørende denne gruppe varierer fra den ene EU-medlemsstat til den anden. Den fremherskende fremstilling af LGBT'ere spænder fra direkte homofobiske eller transfobiske til stereotype.

Homofobi henviser til den irrationelle frygt for og aversion imod homoseksualitet samt lesbiske, bøsser og biseksuelle (LGB) på grund af fordomme. **Transfobi** henviser til den irrationelle frygt for og aversion mod personer, som ikke udtrykker deres kønsidentitet i overensstemmelse med den gængse opfattelse af det køn, de er født med. (f.eks. crossdressere, feminine mænd eller maskuline kvinder).

Det er i mange medlemsstater normalt, at medierne fremkommer med homofobiske eller transfobiske udtalelser. Også når dette ikke forekommer direkte, er der en tendens til, at LGBT'ere fremstilles stereotyp. Det er f.eks. almindeligt, at bøsser fremstilles som feminine og lesbiske som maskuline. Der er også en tendens til, at LGBT'ere næsten udelukkende fremstilles med udgangspunkt i deres seksualitet. Dette kan bidrage til at skabe fordomme og forstærke forestillingen om, at bøsser og lesbiske udelukkende er defineret ud fra deres seksuelle præferencer og aktiviteter. F.eks. ledsages avisartikler om LGBT-forhold meget ofte af halverotiske illustrationer, og mediernes dækning undgår ofte intellektuelle og politiske beskrivelser af LGBT-forhold og fokuserer i stedet på overfladiske forhold, f.eks. hvordan LGBT'ere går klædt til Pride-arrangementer. Mange emner bliver ligeledes ikke belyst. F.eks. er fremstilling af ikke-heteroseksualitet stadig et tabu i mange medlemsstater. Tilsvarende er lesbiske og biseksuelle generelt meget mindre synlige end bøsser, og transkønnede drøftes ofte udelukkende i forbindelse med medicinske emner. Der er imidlertid også tegn på, at fremstillingen af LGBT'ere begynder at blive mere nuanceret og afbalanceret. LGBT'ere fremstilles f.eks. i stigende omfang i dokumentarprogrammer og tv-serier, ligesom dækningen af alvorlige LGBT-forhold synes at være i fremgang.

Fremme af en nuanceret og afbalanceret mediedækning

Medierne spiller en afgørende rolle for at forbedre dækningen og den offentlige opfattelse af LGBT'ere. redskaberne kan tilskyndes på flere måder til at undlade homofobiske udtalelser, fremme en kvalificeret offentlig debat og fremstille LGBT-forhold mere nuanceret. F.eks.:

- ved at vedtage en adfærdskodeks for medierne, som forbyder homofobiske udtalelser. Tilsynet med overholdelsen af et sådant kodeks kunne varetages af en klageinstans, som f.eks. presseklagenævnet i Det Forenede Kongerige (*Press Complaints Commission*). Endvidere kunne offentlige aftaler om fjernsynsprogrammer mellem tv-selskaber og statslige myndigheder indeholde et krav om, at LGBT-forhold behandles på en afvejet måde, sådan som det er tilfældet i Danmark.
- ved at undervise journalister om LGBT-personer og deres forhold. Dette kan bidrage til en mere nuanceret fremstilling, som også inddrager drøftelser af politiske og sociale spørgsmål, frem for blot at fokusere på seksualitet.

ii: Politiske ledere og religiøse institutioner

Politikere og religiøse lederskikkelser har stor indflydelse på den offentlige mening. Der er desværre mange eksempler, på, at denne indflydelse bruges på en skadelig måde og til at opmuntre til og støtte intolerance over for LGBT'ere. I mange medlemsstater mobiliserer kirkens repræsentanter og politikerne aktivt offentligheden mod vedtagelsen af LGBT-personers rettigheder og beskyttelse af disse rettigheder samt mod LGBT-begivenheder, som f.eks. Gay Pride. Selv når politikere ikke er åbenlyst homofobe eller transfobe, er der noget, der tyder på, at den udbredte tabuisering af emnet og frygten for at støde offentligheden holder dem tilbage fra at drøfte emnet med personer, der aktivt

støtter LGBT'eres rettigheder, i offentlige debatter. Det rapporteres, at kirkens repræsentanter har foretaget en særlig aktiv lobbyvirksomhed i lande som Cypern, Grækenland, Italien, Letland, Litauen, Polen og Rumænien (hvorimod jødiske og muslimske ledere ikke synes at have spillet en væsentlig rolle).

Samtidig er der dog også eksempler på religiøse institutioner, som har talt LGBT'ernes sag. Eksempelvis fremkom synoden ved Nederlandenes reformerte kirke i 1995 med en udtalelse om, at medlemmer af kirken nyder lige rettigheder uanset seksuel orientering og livsstil. I Finland har Kallio-sognet (Kallion seurakunta) i Helsingfors siden 1999 taget imod »rainbow-folk«, og der har været afholdt »rainbow-messer« i forbindelse med Gay Pride-arrangementer i Vaasa, Helsingfors og Tammerfors. I Sverige deltog kirken i Pride-arrangementet i 2008.

Tilsvarende har politikere i visse medlemsstater aktivt deltaget i LGBT-begivenheder for at vise deres solidaritet og støtte: I Nederlandene deltog tre ministre på vegne af regeringen og Amsterdams borgmester i Canal Pride i Amsterdam i 2008. I Østrig deltog ligestillingsorganet ved Wiens kommune sammen med 120 000 deltagere i Pride-arrangementet i 2008, i Sverige åbnede ministeren for EU-anliggender Stockholms EuroPride i 2008, i Spanien blev Madrids Pride i 2008 overværet af ligestillingsministeren, og i Frankrig deltog Paris' borgmester i Paris' Gay Pride i 2008.

En konstruktiv dialog med politiske og religiøse ledere

Politiske og religiøse ledere har stor indflydelse på den offentlige mening, og en dialog med disse aktører er vigtig for at imødegå fordomsfulde holdninger i befolkningen. Denne dialog kan enten finde sted med organer, der er ansvarlige for at fremme menneskerettigheder på nationalt plan (såsom et nationalt ligestillingsorgan eller nationale menneskerettighedsorganisationer) eller direkte med LGBT-organisationer. En sådan dialog kan bl.a. have til formål at:

- skabe et fælles udgangspunkt og fælles værdier, f.eks. vigtigheden af langvarige forhold (f.eks. gennem anerkendelse af partnerskab mellem personer af samme køn), beskyttelse af familien (f.eks. gennem retten til adoption for par af samme køn).
- tilskynde politikerne til åbent at støtte LGBT-arrangementer og gå i rette med personer, der fremsætter homofobiske udtalelser.

C: Hadefulde udtalelser og hadkriminalitet

Negative offentlige holdninger over for LGBT'ere kan give sig udtryk i diskriminerende adfærd. De kan i værste fald udarte sig til hadefulde udtalelser og hadkriminalitet. Der kommer hyppigt rapporter fra hele EU om, at enkeltpersoner udsættes for grove voldelige overfald på grund af deres seksuelle orientering eller kønsidentitet, og at disse overfald ofte har dødelig udgang – det gælder især overfald på transkønnede.

Unge udsættes oftere for overgreb end andre aldersgrupper (herunder mobning i skolerne), mens lesbiske og biseksuelle kvinder er mere udsatte for seksuelle overgreb og overgreb i private omgivelser end bøsser og biseksuelle mænd. Gerningsmændene er normalt unge mænd, som optræder i grupper. Hædfulde udtalelser mod LGBT'ere foregår bl.a. i politiske debatter om emner, der vedrører LGBT-retigheder, eller ved moddemonstrationer i forbindelse med offentlige LGBT-arrangementer, eksempelvis Pride. Politiske og religiøse ledere fremsætter homofobiske udtalelser i medierne. I disse udtalelser fremstilles LGBT'ere ofte som unaturlige, syge, afvigende, med forbindelse til kriminalitet, umoralske og årsag til social ustabilitet. Der er grund til særlig bekymring for internettet som platform for udbredelsen af hædfulde udtalelser, da det er svært at opspore og retsforfølge gerningsmændene.

Hadske udtalelser (hate speech) henviser til opmuntring til og fremme af had, forskelsbehandling eller fjendtlig adfærd i forhold til enkeltpersoner, som skyldes fordomme med de pågældende personer på grund af deres særlige træk, f.eks. seksuel orientering eller kønsidentitet.

Hadske kriminelle handlinger (hate crime) henviser til et fysisk eller verbalt overgreb på en person, som skyldes fordomme med den pågældende person på grund af dennes særlige træk, f.eks. seksuel orientering eller kønsidentitet. Lovgivningen i alle medlemsstater kriminaliserer fysiske overgreb. I de fleste medlemsstater kan straffen for disse lovovertrædelser skærpes, hvis de skyldes fordomme mod f.eks. en persons race eller religion (en såkaldt »skærpene omstændighed«). EU-lovgivningen indeholder dog ingen krav om, at medlemsstaterne skal gøre homofobi eller transfobi til en skærpene omstændighed i forbindelse med strafbare handlinger.

Undersøgelser fra visse medlemsstater viser, at kun cirka 20 % af hadkriminalitet anmeldes af ofrene. Det fremgår også, at der i visse medlemsstater er op til 50 % LGBT'ere, der har været udsat for fysiske overgreb med homofobiske eller transfobiske motiver. Der foreligger imidlertid ikke tilstrækkelige oplysninger til at give et fuldt overblik over omfanget af hædfulde udtalelser og hadkriminalitet i EU. Dette kan bl.a. skyldes, at mange medlemsstater ikke fører officielle statistikker over hadkriminalitet, og at ofrene tøver med at anmelde hændelser direkte til politiet (enten af frygt for at »springe ud« eller for at blive mødt med fordomme).

Hædfulde udtalelser mod LGBT'ere er kun direkte klassificeret som en lovovertrædelse i 12 medlemsstater (Belgien, Danmark, Tyskland, Estland, Spanien, Frankrig, Irland, Letland, Nederlandene, Portugal, Rumænien og Sverige) og i Nordirland i Det Forenede Kongerige. I fire medlemsstater (Østrig, Bulgarien, Italien og Malta) er hædfulde udtalelser en lovovertrædelse, for så vidt angår specifikke grupper, hvoraf ingen inkluderer LGBT'ere. Dette gør det vanskeligt at anvende lovgivningen i sager om homofobi. I andre medlemsstater er hædfulde udtalelser mod LGBT'ere ikke specifikt defineret som en lovovertrædelse, men lovgivningen er formuleret i generelle vendinger, som gør det muligt at anvende den til at beskytte denne gruppe.

Hadkriminalitet mod LGBT'ere er en lovovertrædelse i ti medlemsstater (Belgien, Danmark, Finland, Nederlandene, Portugal, Rumænien, Spanien, Sverige og Det Forenede Kongerige, selv om visse medlemsstater begrænser definitionen til specifikke kriminelle handlinger. I 15 EU-medlemsstater (Bulgarien, Cypern, Den Tjekkiske Republik, Tyskland, Estland, Spanien, Irland, Italien, Litauen, Luxembourg, Letland, Malta, Østrig, Slovenien og Slovakiet) er homofobi og transfobi ikke udtrykkeligt defineret som en skærpene omstændighed. I seks af disse lande (Østrig, Den Tjekkiske Republik, Tyskland, Letland, Malta og Slovakiet) er det generelle begreb hadkriminalitet anerkendt i lovgivningen, og det er derfor muligt, at homofobi og transfobi kan blive betragtet som en skærpene omstændighed.

Bekæmpelse af hadefulde udtalelser (hate speech) og hadske kriminelle handlinger (hate crime)

Fysiske og verbale overgreb hindrer en person i at leve et liv uden frygt. De ydmyger ofret og kan være livstruende. Det er derfor vigtigt, at der er indført foranstaltninger, der gør det muligt at straffe hadefulde udtalelser og hadske kriminelle handlinger. Disse foranstaltninger omfatter:

- Beskyttelse af LGBT'ere mod hadefulde udtalelser og hadske kriminelle handlinger på linje med andre befolkningsgrupper (f.eks. etniske eller religiøse minoriteter) i de lande, der endnu ikke har indført en sådan beskyttelse.
- Den 28. november 2008 vedtog EU en rammeafgørelse vedrørende hadefulde udtalelser og hadske kriminelle handlinger med racistiske og fremmedfjendske motiver. EU skal overveje at vedtage lignende lovgivning vedrørende homofobiske og transfobiske hadefulde udtalelser og hadske kriminelle handlinger for derigennem at sikre beskyttelse af LGBT'ere i alle medlemsstater.
- Landene bør overveje at indføre »selvrapportering« eller »rapportering af tredjepart« som det findes i Det Forenede Kongerige, hvor et offer kan anmelde en hændelse til politiet på en anden lokalitet end politistationen, eller til en tjenestemand, der ikke er politibetjent.

III: Adgang til offentlige tjenesteydelser

Alle er i en vis grad afhængige af varer og tjenesteydelser, og personer, der er stærkt afhængige af visse offentlige tjenesteydelser, er også ofte personer, der allerede befinder sig i en sårbar situation. EU's lovgivning indeholder ikke på nuværende tidspunkt en forpligtelse for medlemsstaterne til at forbyde forskelsbehandling på grund af seksuel orientering inden for dette område. Der er imidlertid meget, der understøtter, at det er nødvendigt med beskyttelse på dette område, og forskning afdækker en væsentlig forskelsbehandling i forbindelse med adgangen til uddannelse og sundhedstjenester.

Lige ret til lige behandling

EU-lovgivningen yder i dag størst beskyttelse mod forskelsbehandling af EU-borgere, som tilhører racemæssige eller religiøse minoriteter (via racelighedsdirektivet) eller på baggrund af køn (via direktiverne om ligebehandling af mænd og kvinder). Denne lovgivning forbyder forskelsbehandling inden for beskæftigelse og undervisning samt i forbindelse med adgang til varer og tjenesteydelser, som f.eks. uddannelse, bolig og lægebehandling på grund af køn, etnisk oprindelse eller race. Forskelsbehandling af andre årsager (f.eks. alder, handicap eller seksuel orientering) er kun forbudt i forbindelse med beskæftigelse og undervisning (fastsat i rammedirektivet om beskæftigelse). Dette skaber et »hierarki« af beskyttelse mod forskelsbehandling, hvor nogle grupper ydes større beskyttelse end andre. For at undgå dette bør beskyttelse mod forskelsbehandling i forbindelse med adgang til varer og tjenesteydelser udvides til at dække alle grunde, herunder også seksuel orientering.

A: Uddannelse

Skolemiljøet er, navnlig i ungdommen, et sted, hvor grænserne for kønsudtryk og adfærd påvirkes af kammerater og lærere. Dette har ikke blot stor betydning for en persons socialiseringsproces, men påvirker også hans/hendes fremtidsudsigter, ikke mindst med hensyn til universitetsuddannelse og karrieremuligheder. Det er skolens opgave at uddanne og påvirke hele generationer, og den har således en unik mulighed for at lære eleverne tolerance.

I alle EU-medlemsstater er verbale og fysiske overgreb på LGBT'ere et udbredt fænomen. Mobning og chikane kan tage form af fysiske overgreb, øgenavne og trusler på internettet eller mobiltelefonen. Homofobisk sprogbrug behandles ofte som en normal og accepteret del af dagligdagen i skolen. Skolerne i de fleste lande har tilsyneladende hverken politikkerne eller uddannelsen til at bekæmpe homofobisk mobning. Dette kan til dels skyldes, at dele af lærerstaben også selv har homofobiske og transfobiske holdninger. LGBT-forhold er også i høj grad fraværende i uddannelsesplanerne, hvilket medfører, at LGBT'ere generelt er »usynlige«. Desværre har visse medlemsstater indført et udtrykkeligt forbud mod at drøfte eller undervise i emner vedrørende seksuel orientering og kønsidentitet på uddannelsesinstitutionerne.

Homofobisk og transfobisk mobning i skolen kan føre til højere frafaldsprocenter og fravær blandt LGBT-elever, hvilket forringer chancen for, at de tager en højere uddannelse eller videreuddanner sig. Det kan også medføre social isolation og psykiske lidelser samt øge risikoen for selvskadende adfærd.

Undervisning i tolerance og indførelse af et støttende miljø

Da skoleundervisningen spiller en afgørende formativ rolle for elevernes liv, er det vigtigt, at der er indført foranstaltninger til at bekæmpe fordomsfulde holdninger og forebygge deres skadelige konsekvenser. Disse foranstaltninger kan bl.a. omfatte:

- Inddragelse af LGBT-relaterede emner i skolernes undervisningsplaner for at fremme tolerance og forståelse blandt både personale og elever og øge kendskabet til utraditionelle familiestrukturer. Undervisningsmaterialer kunne f.eks. omfatte bøger, der kan læses sammen med forældrene for at nedbryde stereotyper og forklare om seksuel mangfoldighed.
- Indførelse af politikker til bekæmpelse af mobning, som udtrykkeligt omfatter homofobi og transfobi.
- Uddannelse af lærere i, hvordan LGBT-emner kan inddrages i undervisningen, samt uddannelse af lærere og skolevejledere i, hvordan de kan håndtere tilfælde af homofobisk og transfobisk chikane.

B: Sundhed

Adgang til sundhedstjenester er vigtig, både når der er behov for at opsøge en læge, men også med henblik på at forebygge fremtidige helbredsproblemer. LGBT'ere oplever mange vanskeligheder i forbindelse med sundhedstjenester, og transkønnede oplever flere vanskeligheder end LBG'ere.

LGBT'ere er ofte udsat for forskelsbehandling i sundhedssektoren. Denne forskelsbehandling kan have flere forskellige udtryk. Det rapporteres, at sundhedspersonale optræder åbenlyst fornærmende over for LGBT'ere og sammenligner deres seksualitet med pædofili eller bestialitet. Sundhedspersonale kan også behandle denne gruppes seksuelle orientering eller seksuelle identitet som en psykisk afvigelse. Der er rapporter om, at der i visse medlemsstater foretages »omvendelsesterapi« på LGBT-børn i statens varetægt. I andre tilfælde afviser sundhedspersonale at tilbyde visse former for behandling eller pleje til patienter (som f.eks. at give patienter et bad). Det er i mange medlemsstater forbudt for bøsser at donere blod på grund af en formodning om, at der er en stor sandsynlighed for, at de er smittede med hiv/aids. Disse oplevelser afholder ofte LGBT'ere fra at afsløre deres seksuelle orientering eller kønsidentitet over for læger, hvilket risikerer at have betydning for deres diagnose eller behandling. Af frygt for at blive mødt med fordomme undlader LGBT'ere undertiden at søge lægehjælp, når de har behov for det, og får ikke foretaget rutinemæssig forebyggende behandling, som f.eks. cervix-smeartest eller screening for seksuelt overførte sygdomme.

Derudover kan LGBT'ere blive mødt af stærkt negative holdninger fra familie, venner, studiekammerater, kolleger samt fra offentligheden generelt. Dette kan i kombination med frygten for at blive mødt med fordomme af sundhedspersonale muligvis forklare den højere forekomst af sygdomme blandt LGBT'ere, navnlig hvad angår psykiske sygdomme, idet der gennemsnitligt er en højere forekomst af depression, selvpåførte skader og selvmordsforsøg blandt denne gruppe end blandt befolkningen generelt.

»**Heteronormativitet**« beskriver den opfattelse, at heteroseksualitet (dvs. udelukkende tiltrækning mellem mænd og kvinder) er normalt, naturligt og rangerer højere end homoseksualitet (dvs. tiltrækning mellem personer af samme køn).

Der er generelt en stærk formodning om heteronormativitet blandt sundhedspersonale, der muligvis kan føre til ubevidst forskelsbehandling af LGBT'ere. Forskning viser f.eks., at gynækologer ofte automatisk antager, at en patient er i et heteroseksuelt parforhold og rådgiver derefter. Et andet problem er, at patienters partnere af samme køn ofte ikke anerkendes som »nærmeste pårørende«. Dette er i visse medlemsstater muligvis en bevidst politik, mens det i andre blot er et bureaukratisk spørgsmål, hvor standarddokumenterne ikke giver mulighed for at registrere en »partner af samme køn« eller en »registreret partner«. Et andet område, hvor heteronormativitet er udtrykt i regeringens politik, er reproduktive sundhedstjenester, idet mange medlemsstater begrænser adgangen til fertilitetsbehandling til kvinder i heteroseksuelle parforhold. I visse medlemsstater har de lovgivende myndigheder og domstolene dog taget skridt til at fjerne hindringerne for LGBTeres adgang til reproduktive sundhedstjenester og give adgang hertil uanset ægteskabelig status eller seksuel orientering.

Et rummeligt sundhedsvæsen

Adgang til sundhedspleje er en nødvendig forudsætning for at sikre en tilfredsstillende livskvalitet, ikke blot for at afhjælpe aktuelle lidelser, men også for at sikre et godt helbred på lang sigt. Fordomsfulde holdninger blandt fagfolk i sundhedssektoren og iboende heteronormativitet i sundhedstjenester kan afholde LGBT'ere fra at søge lægehjælp. Dette er især bekymrende, når det fører til højere forekomster af dårligt helbred. Denne situation kan forbedres ved hjælp af en række foranstaltninger:

- Hensigtsmæssig uddannelse og oplysningskampagner rettet mod udbydere af sundhedstjenester for at øge kendskabet til LGBT-forhold og udrydde fordomme. Nationale menneskerettighedsorganisationer og LGBT-organisationer kunne inddrages i en sådan uddannelse og informere om »LGBT-venlige« praktiserende læger, hospitaler og specialister, sådan som det praktiseres i Sverige.
- Læger kunne tilskyndes til at forsikre deres patienter om, at de vil blive behandlet med fortrolighed og accept. Specielt praktiserende læger bør opfordres til at opbevare og uddele relevante publikationer til LGBT'ere, der søger supplerende oplysninger om emner vedrørende deres seksuelle orientering eller kønsidentitet.
- Der bør træffes foranstaltninger for at forbedre de psykiske sundhedstjenester over for LGBT'ere, som f.eks. uddannelse af personalet i LGBT-relaterede emner.
- De nationale sundhedsundersøgelser bør også have fokus på LGBT'eres sundhed for at kontrollere, om der reelt er indført lighed i adgangen til sundhedspleje.

IV: Beskæftigelse

Beskæftigelse spiller en væsentlig rolle i de fleste voksne menneskers liv. Beskæftigelse er ikke blot en persons hovedindtægtskilde, men har også en betydelig social dimension, hvor kolleger og medarbejdere har kontakt til hinanden både på og uden for arbejdet. Direktivet om beskæftigelse yder beskyttelse til LGB'ere, idet det forbyder forskelsbehandling på grund af seksuel orientering i forbindelse med beskæftigelse og erhvervsuddannelse. Transkønnede, der har planer om eller har fået foretaget en kønsskifteoperation, er beskyttet under direktiverne om lighed mellem kønnene, der forbyder forskelsbehandling på grund af køn.

A: EU-lovgivning

Selv om EU-lovgivningen ikke indeholder krav om, at medlemsstaterne skal forbyde forskelsbehandling på grund af seksuel orientering inden for andre områder end beskæftigelse, har de statslige myndigheder i mange lande valgt at udvide denne beskyttelse, så den også dækker nogle af de samme områder som racelighedsdirektivet. I otte medlemsstater (Belgien, Bulgarien, Tyskland, Spanien, Østrig, Rumænien, Slovenien og Slovakiet) dækker lovgivningen til bekæmpelse af forskelsbehandling på grund af seksuel orientering ikke blot beskæftigelsesområdet, men også andre områder, som er omfattet af racelighedsdirektivet. 10 medlemsstater (Den Tjekkiske Republik, Finland, Ungarn, Irland, Letland, Litauen, Luxembourg, Nederlandene, Sverige og Det Forenede Kongerige) har delvist udvidet deres lovgivning til bekæmpelse af forskelsbehandling til at dække andre områder end beskæftigelsesområdet. I ni medlemsstater (Danmark, Estland, Grækenland, Frankrig, Italien, Cypern, Malta og Polen) dækker lovgivningen til bekæmpelse af forskelsbehandling kun de områder, der er nævnt i direktivet om ligebehandling på beskæftigelsesområdet. Estland, Frankrig, Grækenland og Polen har aktuelle drøftelser om en udvidelse af lovgivningen.

Afskaffelse af beskyttelseshierarkiet

Artikel 21 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder indeholder et generelt forbud mod forskelsbehandling af en lang række grunde som race eller etnisk oprindelse, alder, handicap, religion eller tro, eller seksuel orientering. Artiklen indeholder ingen angivelse af, at nogle grunde er mere vigtige end andre. EU-lovgivningen, som i øjeblikket er til forhandling, vil udvide beskyttelsen fra at dække forskelsbehandling på grund af seksuel orientering til også at dække adgangen til varer og tjenesteydelser, i lighed med racelighedsdirektivet. Dette er vigtigt for at afskaffe det nuværende beskyttelseshierarki og skabe større lighed.

B: Beskyttelse af par af samme køn

En arbejdsgiver vil ofte give en arbejdstager visse goder, som også kan omfatte arbejdstagerens eventuelle ægtefælle. Det kan f.eks. være en efterladtepension til en afdød arbejdstagers enke eller enkemand, eller gratis rejsebilletter til ægtefællen til en arbejdstager, der er ansat i et transportselskab. Da disse goder er relateret til beskæftigelse, udvides forbuddet mod forskelsbehandling på grund af seksuel orientering til også at dække goder til arbejdstagerens ægtefælle. På nuværende tidspunkt er det kun tilladt for par af samme køn at blive gift i tre medlemsstater (Nederlandene, Belgien og Spanien). EU-lovgivningen indeholder ingen forpligtelse til

at tillade ægteskab mellem personer af samme køn, men i de lande, hvor det er tilladt, kan »ægtefællen« ikke nægtes disse goder blot på grund af sin seksuelle orientering.

Selv om ægteskab mellem personer af samme køn på nuværende tidspunkt kun er tilladt i tre medlemsstater, tillader en række andre medlemsstater registrerede partnerskaber mellem personer af samme køn. I de lande, hvor ægteskab mellem personer af samme køn ikke er tilladt, er registreret partnerskab den eneste måde til at opnå juridisk anerkendelse af et parforhold. Sådanne registrerede partnerskaber giver almindeligvis partnerne særlige rettigheder, som svarer til de rettigheder, der opnås ved ægteskab. Selv om partnere i denne situation ikke er ægtefæller i teknisk forstand, har EF-Domstolen besluttet, at i lande, hvor den nationale lovgivning sidestiller registrerede partnerskaber og ægteskab, skal de registrerede partnere ikke behandles anderledes end ægtefæller. Baggrunden for, at ægteskabet tillægges en særlig privilegeret status er, at parrene træffer et aktivt valg om at indgå i et livslangt forpligtende forhold. Domstolen fandt, at det i de lande, hvor ægteskab mellem personer af samme køn ikke er tilladt, ville være urimeligt at behandle registrerede partnerskaber anderledes, da det var den eneste måde, hvorpå disse par kunne tilkendegive denne forpligtelse. Det er ikke alle medlemsstater, der har indført mulighed for registrerede partnerskaber, så denne fremgangsmåde er stadig urimelig over for de par, der ikke har mulighed for at indgå et registreret partnerskab.

Lighed for par i langvarige, stabile parforhold

Lovgivningen bør ikke skelne mellem ægtefæller og partnere af samme køn, hvis par af samme køn ikke har mulighed for at indgå ægteskab.

Når et par gifter sig, opnår de visse rettigheder og forpligtelser. Ægteskab nyder godt af denne særlige juridiske status, fordi det er baseret på en særlig form for forpligtelse i form af et løfte om et langvarigt partnerskab mellem to mennesker, der har besluttet sig for at formalisere deres forhold. Gifte par behandles anderledes end ugifte par, fordi de har truffet et valg om at indgå denne forpligtelse.

Par af samme køn kan have samme ønske om at forpligte sig over for hinanden, men ægteskab er i de fleste medlemsstater kun en mulighed for par af modsat køn. Hvis et registreret partnerskab er det eneste alternativ, er det ikke rimeligt at behandle registrerede par anderledes end gifte par. Der er i så fald tale om forskelsbehandling på grund af seksuel orientering. Det samme bør være gældende for par af samme køn, som ikke har mulighed for at formalisere deres langvarige, stabile parforhold i lande, der ikke har indført registrere partnerskab. Der er i disse situationer ikke tale om, at et par har valgt ikke at forpligte sig på hinanden, men at regeringen ikke har givet dem mulighed for at formalisere deres forhold.

C: Ligestillingsorganer

Nationale ligestillingsorganer fremmer ligebehandling, forsker i forskelsbehandling og tilbyder rådgivning til ofre. EU-lovgivningen forpligter kun medlemsstaterne til at oprette ligestillingsorganer, der dækker forskelsbehandling på grund af køn. Direktivet om ligebehandling på beskæftigelsesområdet indeholder ikke krav om oprettelse af disse organer i forbindelse med andre grunde til forskelsbehandling, herunder heller ikke seksuel orientering. Alligevel er mange medlemsstater gået videre end kravene i EU-lovgivningen og har indført yderligere beskyttelse af LGBT'ere.

18 medlemsstater (Østrig, Belgien, Bulgarien, Cypern, Frankrig, Tyskland, Grækenland, Ungarn, Irland, Letland, Litauen, Luxembourg, Nederlandene, Rumænien, Slovakiet, Slovenien, Sverige og Det Forenede Kongerige) har oprettet fælles ligestillingsorganer, der tager sig af alle former for forskelsbehandling under ét. Sverige havde tidligere en særlig ombudsmandsorganisation (HomO), som tog sig af spørgsmål relateret til forskelsbehandling på grund af seksuel orientering, hvilket har vist sig at være et nyttigt redskab til at opnå tillid fra ofre for homofobiske overgreb. Danmark har også et ligestillingsorgan for forskelsbehandling på grund af seksuel orientering, og har aktuelt planer om at oprette et fælles ligestillingsorgan, der kan tage sig

af alle former for forskelsbehandling. Otte medlemsstater (Den Tjekkiske Republik, Estland, Finland, Italien, Malta, Polen, Portugal og Spanien) har ikke på nuværende tidspunkt ligestillingsorganer, der tager sig af forskelsbehandling på grund af seksuel orientering.

Lighed for alle

Indsamling af oplysninger, oplysningskampagner og rådgivning til ofre er alle uundværlige redskaber til afskaffelse af uligheder. For at sikre, at alle udsatte grupper er omfattet af samme beskyttelse, bør ligestillingsorganer have de nødvendige beføjelser og ressourcer til at dække alle de grunde til forskelsbehandling, der er forbudte i EU-lovgivningen.

D: Omfanget af forskelsbehandling

På trods af EU's lovgivning, der forbyder forskelsbehandling på grund af seksuel orientering på arbejdspladsen, er forskelsbehandling fortsat et problem. Det er dog ikke et problem, der er nemt at få øje på i de eksisterende statistikker. Kun ti medlemsstater registrerer oplysninger om antallet af klager over forskelsbehandling på grund af seksuel orientering, og tallene for 2007 viser et ekstremt lavt antal klager. I tre af disse lande blev der kun fremsat en enkelt klage (Den Tjekkiske Republik, Cypern, Estland), og kun to lande havde registreret mere end tyve klager (Østrig (45), Sverige (62)).

Forskningen i mange medlemsstater viser imidlertid, at når personer er åbne omkring deres seksuelle orientering eller kønsidentitet på arbejdspladsen, bliver de chikaneret af deres kolleger og udelukket fra sociale aktiviteter, og de forfordes af arbejdsgiverne i forbindelse med forfremmelse, uddannelse eller anmodninger om ferie. Især transkønnede oplever store vanskeligheder. LGBT'ere er derfor tilbageholdende med at »springe ud« på arbejdspladsen, og de, der gør det og udsættes for forskelsbehandling, er tilbageholdende med at klage af frygt for negative konsekvenser. En anden årsag til det lave antal klager er tilsyneladende et manglende kendskab til de love, som forbyder forskelsbehandling, hvilket fremgår af en Eurobarometer rapport fra 2007, hvor 45 % af respondenterne angav, at de ikke troede, at der fandtes love, der forbød forskelsbehandling på grund af seksuel orientering i forbindelse med ansættelser.

Udformning af love vedrørende forskelsbehandling

En forudsætning for, at LGBT'ere kan være beskyttet af lovgivningen, er, at de kender deres rettigheder. EU-institutioner, nationale og lokale regeringer og civilsamfundet spiller alle en rolle for at øge kendskabet til disse rettigheder samt for at udvikle oplysningskampagner, der har til formål at ændre fjendtlige offentlige holdninger (som behandlet ovenfor). Dette vil også gøre det nemmere at afdække, hvor ofte og i hvilke sammenhænge, forskelsbehandlingen reelt finder sted. Regeringerne bør ligeledes overveje at registrere disse oplysninger og stille dem til rådighed for de politiske beslutningstagere og aktører, herunder LGBT-organisationer.

En anden faktor, der har betydning for, om man udøver sine rettigheder, er frygten for negative konsekvenser eller repressalier, navnlig hvis indbringelsen af en klage også indebærer, at den pågældende person afslører sin seksuelle orientering eller kønsidentitet for første gang. For at forhindre dette og skabe arbejdsmiljøer, hvor der er mindre risiko for forskelsbehandling, bør arbejdsgiverne overveje en række tiltag. Til inspiration kan der henvises til »Diversity Champions«-programmet, som bl.a. har omfattet:

- undervisning i mangfoldighed
- vedtagelse af mangfoldighedschartre, der indeholder en klar politik om nultolerance over for forskelsbehandling på grund af seksuel orientering
- udnævnelse af en medarbejder på ledelsesniveau med ansvar for at håndtere LGBT-relaterede spørgsmål, der rejses af medarbejderne.

V: Sport

Mennesker samles for at dyrke sport som en fælles fritidsaktivitet, enten direkte som deltagere eller som tilskuere. I de fleste medlemsstater er en stor del af mange menneskers sociale liv knyttet til sport, især fodbold. For idrætsudøvere er sport ikke blot en fritidsaktivitet eller en social aktivitet, men også deres indtægtskilde.

Der findes ikke megen forskning i homofobi i sport, og de fleste af de oplysninger, der trods alt foreligger, vedrører ikke fodbold. Det er dog klart, at homofobi er udbredt både blandt fans og spillere, og ikke blot i særlige grupper (f.eks. neofascistiske hooligans), men også i den almindelige fodboldkultur. Især gør tilhængerne af det modsatte hold ofte brug af homofobisk sprogbrug for at fornærme, true og håne spillere, fans og dommere. Det rapporteres endvidere, at sportsfolk generelt er tilbageholdende med at være åbne omkring deres seksualitet, hvilket til dels skyldes fansenes reaktion og dels reaktionerne fra medspillere, trænere og potentielle sponsorer. Denne grad af fjendtlighed har været en medvirkende årsag til, at LGBT'ere har oprettet alternative sportsforeninger, f.eks. *European Gay and Lesbian Sports Championships* (Eurogames), *Gay Games* og *World Outgames*.

Bekæmpelse af homofobi i sport

Der er brug for flere oplysninger for at forstå omfanget og arten af homofobi i sport og udarbejde effektive politikker. Politikker på dette område bør have til formål at skabe et tolerant miljø, hvor sportsfolk og trænere kan være åbne omkring deres seksuelle orientering og kønsidentitet, uden at skulle frygte negative konsekvenser. Der kan på baggrund af den foreliggende forskning foreslås en række foranstaltninger til at bidrage til bekæmpelsen af homofobi i forbindelse med sport:

- Idrætsklubber, fanklubber og idrætsforbund kan tilskyndes til at iværksætte kampagner til fordel for nultolerance over for homofobiske hadefulde udtalelser eller hadkriminalitet, på linje med de kampagner, der er iværksat i forbindelse med racisme i sport. Dette kan bl.a. omfatte indførelse af politikker for chikane i sportsklubber. Et eksempel på en sådan politik er en erklæring og kampagne mod forskelsbehandling på grund af seksuel orientering fra det tyske fodboldforbund, og samarbejdet mellem holdet Paris Saint Germain og Paris Foot Gay i Frankrig.
- Der bør i samarbejde med LGBT-organisationer udvikles uddannelsesprogrammer med fokus på mangfoldighed til undervisning af de personer, der sidder i en indflydelsesrig stilling eller er leder i sportsstrukturer, som f.eks. trænere, dommer, managere og disciplinære instanser, sådan som det har været tilfældet i Sverige.
- Sportsorganisationer og -institutioner kan indføre regler, der præciserer, at seksuel orientering eller kønsidentitet ikke indvirker på valg af hold og trænere samt tildeling af sportspræmier.

VI: Multipel forskelsbehandling (forskelsbehandling af flere grunde)

Seksuel orientering og kønsidentitet er kun et enkelt aspekt af personligheden. Vi defineres ud fra vores samlede personlige kendetegn, fysiske såvel som psykiske. En person har undertiden mere end et personligt kendetegn, som stiller ham eller hende dårligere end størsteparten af befolkningen, det være sig alder, race, køn, seksuel orientering eller handicap. Dette har to konsekvenser; det forværrer den pågældende persons kvaler og problemer samt komplicerer de mulige løsninger på problemerne.

De problemer, en handicappet bøsse oplever, kan være væsentligt anderledes end en ældre, lesbisk kvindes problemer. Men de kan begge være udsat for forskelsbehandling på grund af fordomme mod ikke blot deres seksuelle orientering, men også deres handicap og alder. Forskning påviser f.eks., at handicappede LGBT'ere kan blive udsat for »aseksualisering« fra bl.a. behandlingspersonale og medlemmer af selve LGBT-miljøet. Desuden skal det nævnes, at svært tilgængelige LGBT-lokaliteter, -barer og -mødesteder udgør en fysisk forhindring for handicappede LGBT'ere, der ønsker at deltage i LGBT-miljøet. Visse LGBT'ere, som opholder sig på behandlingsinstitutioner og plejehjem for ældre, kan blive udsat for social isolation og stereotypering fra personale og andre beboere.

Multipel forskelsbehandling (forskelsbehandling af flere grunde) beskriver den situation, hvor en person forskelsbehandles af mere end én grund.

Forskelsbehandlingen kan blive udøvet af majoritetsbefolkningen, men den kan også komme fra andre personer, der deler en af den pågældende persons identitetslementer. En bøsse kan således blive forskelsbehandlet af samfundet som helhed, fordi han er bøsse. Men han kan også blive forskelsbehandlet af andre LGBT'ere på grund af sit handicap, sin religion eller etniske oprindelse. Tilsvarende kan muslimer både opleve forskelsbehandling fra ikke-muslimer og fra andre muslimer på grund af f.eks. deres seksuelle orientering eller et handicap. Dette fænomen kan beskrives som en »minoritet inden for en minoritet«.

En »minoritet inden for en minoritet« henviser til personer, der tilhører en bestemt gruppe (f.eks. en muslim), og som forskelsbehandles af andre medlemmer af denne gruppe på grund af andre forhold (f.eks. seksuel orientering).

Hvis multipel forskelsbehandling finder sted over for en minoritet inden for en minoritetsgruppe, kan det have mere vidtrækkende konsekvenser, hvis den pågældende person søger støtte i denne gruppe. Det kan især være vanskeligt for en person, der tilhører en etnisk, racemæssig eller religiøs minoritet, som vedkommende har en stærk kulturel, venskabsmæssig og familiemæssig tilknytning til.

Det er vanskeligt at yde støtte og juridisk bistand til ofre for multipel forskelsbehandling, idet ngo'er ofte blot har fokus på enkelte emner eller opdeler deres arbejde mod forskelsbehandling i særskilte grunde. På samme måde er der en tendens til, at nationale ligestillingsorganer er opdelt efter de forskellige grunde til forskelsbehandling og behandler disse grunde særskilt. Dette kan betyde, at ngo'er ikke altid kan yde den bedste rådgivning eller støtte til ofre for multipel forskelsbehandling, da de ikke kan håndtere de forskellige situationer, der måske er tale om. Det er også gængs praksis for de nationale ligestillingsorganer at

kategorisere de klager, de modtager, efter en enkelt grund og kun anlægge sag på basis af denne ene grund. Dette gør det nemmere at føre og vinde en sag, men det betyder samtidigt, at en del af problemet ignoreres.

Forskning i multipel forskelsbehandling som fænomen er stadig i sin vorden. Vores forståelse for og viden om denne form for forskelsbehandling er begrænset, og de fleste medlemsstater har kun få aktiviteter eller politikker til at håndtere de problemer, det giver anledning til.

Forståelse for forskelligheden

Fænomenet multipel forskelsbehandling understreger, at de enkelte personers oplevelser med forskelsbehandling ikke er ens. Alle individuelle forhold har betydning for arten og omfanget af forskelsbehandlingen, hvilket bør afspejles i den støtte, der ydes til ofre for forskelsbehandling. Der kan indføres en række foranstaltninger for at forbedre situationen:

- Der er brug for yderligere forskning for at øge vores viden om og forståelse for multipel forskelsbehandling, så der kan udvikles politikker og praksisser, der gør det muligt at tilpasse den rådgivning og støtte, der tilbydes ofrene, til deres individuelle forhold.
- De nationale myndigheder og civilsamfundets organisationer kan tilskynde til, at der afvikles oplysningsaktiviteter vedrørende det forhold, at LGBT'ere kan være udsat for forskelsbehandling af flere grunde.
- EU, de nationale regeringer, nationale menneskerettighedsorganisationer eller lokale regeringsorganer kunne støtte oprettelsen af ngo'er, der beskæftiger sig med forskellige grunde til forskelsbehandling, eller koordinering mellem eksisterende ngo'er, sådan som man har gjort i Nederlandene.
- I medlemsstater, der har flere forskellige nationale ligestillingsorganer, der beskæftiger sig med hver deres forskellige grunde til forskelsbehandling, kunne der udvikles strategier til en effektiv og hensigtsmæssig håndtering af klager over forskelsbehandling af flere grunde.

VII: Migration og partnere af samme køn

En person, der ønsker at flytte til en EU-medlemsstat, enten fra en anden medlemsstat eller fra et land uden for EU, har oftest ret til at tage sin ægtefælle med. Partnere af samme køn har imidlertid ikke altid denne ret, heller ikke selv om de har indgået et registreret partnerskab eller ægteskab. Dette skyldes, at det er op til den enkelte medlemsstat (og ikke EU) at afgøre, hvorvidt den vil anerkende ægteskab eller partnerskab mellem personer af samme køn. Selv om EU-lovgivningen ikke forpligter medlemsstaterne til at tillade eller anerkende partnerskaber eller ægteskaber mellem personer af samme køn, forpligter den dog medlemsstaterne til at behandle par af samme køn på lige fod med par af modsatte køn i forbindelse med anvendelsen af EU-lovgivningen (herunder loven vedrørende fri bevægelighed, migration og asyl). De rettigheder, par af samme køn har, afhænger af, hvordan EU-lovgivningen kategoriserer den enkelte person. EU-lovgivningen opdeler personer i tre kategorier: EU-borgere, der flytter til en anden EU-medlemsstat, tredjelandstatsborgere samt personer, der søger international beskyttelse.

A: Fri bevægelighed for EU-borgere

Direktivet om fri bevægelighed giver en EU-borger ret til, på visse betingelser, at færdes og opholde sig i EU samt ret til at medbringe sin ægtefælle. Hvis værtsstaten sidestiller et registreret partnerskab med ægteskab, vil registrerede partnere også blive behandlet som »ægtefæller«. En borger har ret til at opholde sig i en anden medlemsstat i op til tre måneder. Hvis en borger ønsker at forlænge sit ophold, skal vedkommende tilhøre en særlig kategori og enten være arbejdstager, studerende eller en person med egne midler. En borger har ret til at medbringe sin ægtefælle til værtsmedlemsstaten, også selv om ægtefællen ikke hører under nogle af disse kategorier. Hvis værtsmedlemsstaten ikke anerkender ægteskab eller partnerskab mellem personer af samme køn, har denne person dog kun ret til at medbringe sin partner, hvis denne hører under en af kategorierne. En borger med en partner af samme køn, der ønsker at opholde sig i en anden EU-medlemsstat, kan finde sig i en af tre situationer:

1) Hvis parret er gift i deres hjemstat, og værtsstaten anerkender ægteskab mellem personer af samme køn, har den pågældende person, i medfør af direktivet om fri bevægelighed, ret til i sin egenskab af ægtefælle at slutte sig til sin partner. På nuværende tidspunkt er det kun muligt for par af samme køn at blive lovligt gift i Nederlandene, Spanien og Sverige. Mindst 11 medlemsstater (Estland, Grækenland, Irland, Italien, Letland, Litauen, Malta, Polen, Portugal, Slovakiet, Slovenien) anerkender tilsyneladende ægteskab mellem personer af samme køn. I disse medlemsstater vil ægtefæller af samme køn sandsynligvis ikke blive anerkendt som »ægtefæller« i den betydning, der angives i direktivet om fri bevægelighed.

2) Hvis parret har indgået et registreret partnerskab i deres hjemstat, kan den ene part muligvis slutte sig til sin partner i værtsstaten på lige fod med en ægtefælle. Dette afhænger imidlertid af, hvordan værtsstaten behandler registrerede partnerskaber.

Det følger af direktivet om fri bevægelighed, at en registreret partner har ret til at slutte sig til sin partner på lige fod med en ægtefælle, hvis den nationale lovgivning i værtsstaten sidestiller registreret partnerskab med ægteskab. Seks medlemsstater tillader registrerede partnerskaber med rettigheder på linje med ægteskab (Den Tjekkiske Republik, Danmark, Finland, Ungarn, Rumænien og Det Forenede Kongerige).

Hvis værtsstaten ikke sidestiller registreret partnerskab med ægteskab, hører parret under bestemmelserne for uregistrerede (faktiske) partnere i et »varigt forhold«. EU-lovgivningen forpligter ikke medlemsstaterne til at tillade eller anerkende registrerede partnerskaber.

3) Hvis værtsmedlemsstaten ikke anerkender ægteskab eller partnerskab mellem personer af samme køn, eller hvis parret ikke har formaliseret deres forhold, hører de under bestemmelserne for uregistrerede partnerskaber. Uregistrerede partnere har ikke samme ret som ægtefæller til at slutte sig til deres partner. Medlemsstaterne er i stedet i medfør af direktivet om fri bevægelighed forpligtet til at »lette indrejse og ophold« for uregistrerede partnere, som er i et »varigt forhold«. Dette gælder både par af samme køn og par af modsatte køn. Denne bestemmelse er ikke så tydelig, som en »ægtefælles« konkrete ret til at blive sammenført med sin partner, og den vage formulering giver mulighed for forskellige fortolkninger. Endvidere skal disse par kunne dokumentere, at deres forhold er »varigt«.

B: Tredjelandstatsborgere

Direktivet om familiesammenføring finder anvendelse, når begge partnere er tredjelandstatsborgere (dvs. ikke er borgere i en EU-medlemsstat). Direktivet om familiesammenføring tillader ægtefæller, der er tredjelandstatsborgere, at blive sammenført med tredjelandstatsborgere, der opholder sig lovligt i en EU-medlemsstat. Medlemsstaterne er imidlertid ikke forpligtet til at udvide denne ret til også at omfatte registrerede (eller uregistrerede) partnerskaber mellem personer af samme køn.

C: Personer, der søger international beskyttelse

Kvalifikationsdirektivet fastsætter betingelserne for, hvornår medlemsstaterne bør give asyl eller international beskyttelse til tredjelandstatsborgere. Personer, der risikerer forfølgelse i deres hjemstat (herunder på grund af seksuel orientering), kan opnå international beskyttelse. Medlemsstaterne vælger selv, om de vil give partnere af samme køn mulighed for at blive sammenført med deres partner, hvis denne er tilbudt beskyttelse. Ni medlemsstater tilbyder, på visse betingelser, denne mulighed (Belgien, Den Tjekkiske Republik, Danmark, Tyskland, Finland, Luxembourg, Nederlandene, Spanien, Det Forenede Kongerige). Det er ikke tilladt i 14 medlemsstater, og situationen er uafklaret i fire andre.

Lige ret til familiesammenføring

Retten til et familieliv – som omfatter retten til familiesammenføring – og retten til ikke at blive udsat for forskelsbehandling på grund af seksuel orientering er fastsat i de europæiske menneskerettighedsbestemmelser, herunder EU's charter om grundlæggende rettigheder. EU bør i lyset af dette overveje at præcisere den eksisterende lovgivning for at sikre, at par af samme køn sikres ligebehandling inden for områderne migration og fri bevægelighed.

VIII: Asylansøgere

EU-lovgivningen (kvalifikationsdirektivet) indeholder bestemmelser om, hvem der kan anerkendes som flygtninge og få tildelt asyl i en medlemsstat. Personer kan være berettiget til at søge asyl, hvis de forfølges på grund af deres tilhørsforhold til en bestemt »social gruppe«. I henhold til lovgivningen kan en »bestemt social gruppe« også omfatte LGBT'ere. Dette betyder imidlertid ikke nødvendigvis, at alle LGBT'ere har ret til at søge om asyl i EU. Der er mange vanskeligheder forbundet med rent faktisk at ansøge og dokumentere, at man er berettiget til asyl.

For det første omfatter lovgivningen i syv medlemsstater (Estland, Grækenland, Letland, Malta, Portugal, Spanien og Det Forenede Kongerige) ikke direkte LGBT-personer som en »bestemt social gruppe«. Det betyder ikke, at det er umuligt for LGBT'ere at søge asyl, men det kan gøre det vanskeligere, hvis ansøgeren skal påvise, at det at være LGBT'er, betyder, at han/hun tilhører en »social gruppe«.

For det andet vil den nationale lovgivning indeholde krav om, at ansøgeren skal dokumentere, at han/hun reelt er forfulgt. Visse medlemsstater mener f.eks., at hvis homoseksualitet er ulovligt i asylansøgerens land, er det grund nok til at kunne påberåbe sig at være forfulgt. I andre medlemsstater er det derimod nødvendigt at påvise, at homoseksualitet ikke blot er en lovovertrædelse, men også medfører en alvorlig straf. Derudover vil asylansøgeren i visse medlemsstater skulle påvise, at der eksisterer en reel fare for forfølgelse, ved at dokumentere, at de har været åbne omkring deres seksuelle orientering eller kønsidentitet. En person, der har bevaret dette som en hemmelighed (som ikke er »sprunget ud af skabet«), vil i så fald ikke blive anset for at være forfulgt og vil skulle vende hjem til sit hjemland og fortsætte sit »liv i skabet«. Visse medlemsstater fører lister over »sikre oprindelseslande«, som kan inkludere lande, der kriminaliserer homoseksualitet. Hvis en asylansøger kommer fra et af disse »sikre« lande, vil deres ansøgning almindeligvis blive behandlet meget hurtigt, og ansøgeren vil kun have begrænsede muligheder for at forsvare sin sag. Endelig vil en asylansøger normalt ikke blive anset for at risikere »forfølgelse«, hvis truslen ikke kommer fra regeringen. En person, der trues af familie, venner eller lokalsamfundet, vil således sandsynligvis ikke få tildelt asyl.

For det tredje kan de nationale myndigheders krav om, at asylansøgere skal påvise, at de reelt er homoseksuelle, biseksuelle eller transkønnede, være en følelsesmæssig pinefuld og smertelig proces. Det berettes, at nationale myndigheder i visse tilfælde har afvist sager, hvor ansøgeren har været gift, eller ikke har afsløret sin seksuelle orientering før senere i sagsbehandlingen. Dette tager imidlertid ikke højde for, at emnet kan have været meget tabubelagt i den pågældende persons kultur. Der rapporteres om åbenlys forskelsbehandling i visse medlemsstater. Det forlyder f.eks., at visse nationale myndigheder tester den fysiske reaktion hos asylansøgere, som hævder at være bøsser, ved at vise dem erotisk materiale («fallometrisk test»), hvilket er åbenlyst nedværdigende og i strid med retten til privatlivets fred. Det er også rapporteret, at visse myndigheder kræver psykiatriske test eller udsætter ansøgere for ydmygende og intensive forhør, hvis de hævder at have været udsat for seksuelt misbrug. Visse myndigheder hævdes at basere sig på stereotyper, når de skal afgøre, hvorvidt en person fortæller sandheden, herunder især om de »ligner« bøsser og f.eks. har langt hår og ørenringe.

Endelig oplever LGBT-asylansøgere i interneringscentre ofte social isolation. Dette skyldes delvist, at de undgår at integrere sig med de andre indsatte med samme oprindelse for ikke at risikere at afsløre deres seksuelle orientering eller kønsidentitet. Det rapporteres, at andre indsatte i interneringscentrene har begået fysiske og verbale overgreb på LGBT-personer efter at have opdaget, at de er LGBT'ere. Kønsopdeling kan også være et problem i forbindelse med transkønnede personer.

Forbedring af asylprocessen

At søge om asyl kan i sig selv være en pinefuld og vanskelig proces. Der kan indføres en række tiltag for at sikre, at LGBT'ere, der forsøger at flygte fra forfølgelse, behandles retfærdigt og ikke udsættes for yderligere lidelser eller nedværdigende behandling:

- Det bør udtrykkeligt anerkendes i de nationale lovgivninger, at forfølgelse på grund af seksuel orientering og kønsidentitet er en gyldig begrundelse for tildeling af asyl.
- Kravet om, at asylansøgere skal dokumentere deres seksuelle orientering eller kønsidentitet, samt at de er forfulgte, bør tage højde for de vanskeligheder, som LGBT'ere møder i deres hjemlande, f.eks. socialt pres for at blive gift. Det faktum, at det under straf er forbudt at være homoseksuel, bør i sig selv anses for at udgøre en tilstrækkelig risiko for forfølgelse for asylansøgerne.
- De nationale myndigheder bør i deres behandling af asylansøgninger sikre, at der er indført bestemmelser til at sikre, at asylansøgere ikke forskelsbehandles, men behandles med respekt. Tjenestemænd, som står for behandlingen af LGBT'ere som indvandrere og asylansøgere bør være tilstrækkeligt uddannede til at håndtere tabubelagte emner, samt have den nødvendige viden om de problemer, som LGBT'ere møder i deres hjemlande.
- Medlemsstaterne bør i særdeleshed være opmærksomme på de særlige behov og forhold hos LGBT'ere, der opholder sig i interneringscentre, navnlig deres fysiske og psykiske velbefindende. Man kunne oplyse om muligheden for rådgivning eller for at blive henvist til en alternativ bolig, sådan som det er tilfældet i Sverige.

IX: Forsamlingsfrihed

LGBT'ere udøver deres ret til forsamlingsfrihed, når de kæmper mod homofobi og for rettigheder til LGBT'ere – primært i forbindelse med Pride-parader og lignende træf og begivenheder. I de senere år har forbud og administrative hindringer gjort det problematisk at arrangere lovlige og fredelige demonstrationer blandt LGBT'ere i Estland, Letland, Litauen, Polen, Rumænien og Bulgarien, selv om LGBT-organisationer efterfølgende – med undtagelse af Litauen – har været i stand til at gennemføre arrangementerne i de nævnte medlemsstater.

Forsamlingsfrihed: Retten til at forsamles på en fysisk lokalitet. Det kan enten være indendørs, f.eks. et byrådsmøde, eller udendørs til f.eks. marcher eller demonstrationer. Regeringen kan kun indskrænke retten til forsamlingsfrihed, hvis det sker for at beskytte andre menneskers rettigheder, som f.eks. den offentlige sikkerhed (f.eks. hvis der er fare for vold) eller den offentlige moral (f.eks. pornografi i det offentlige rum).

Ytringsfrihed: Denne ret bør forstås i sammenhæng med forsamlingsfriheden. Når mennesker forsamles sker det ofte med det formål at sende et bestemt budskab og udtrykke sig selv. Myndighederne kan begrænse ytringsfriheden af hensyn til den offentlige interesse. Den kan imidlertid ikke begrænses med den begrundelse alene, at de idéer, der udtrykkes, kan virke chokerende eller fornærmende. Det skyldes, at et demokratisk samfund bør være tolerant over for forskellige holdninger og meninger, herunder også ytringer vedrørende seksuel orientering eller kønsidentitet, som nogle mennesker af religiøse eller moralske grunde kan finde stødende.

I visse medlemsstater har de offentlige myndigheder ikke været i stand til eller været indstillet på at sikre deltagere i LGBT-demonstrationer mod angreb fra moddemonstranter. Der er i de sidste fem år forekommet angreb af denne type i Bulgarien, Den Tjekkiske Republik, Estland, Ungarn, Italien, Letland, Polen Rumænien og Sverige. Hændelserne har ofte været ledsaget af homofobiske offentlige erklæringer eller hadefulde udtalelser. I flere medlemsstater (Bulgarien, Den Tjekkiske Republik, Cypern, Ungarn, Italien og Malta) er opfordringer til at forbedre LGBT'eres rettigheder hver gang blevet mødt af negative reaktioner fra politikere og repræsentanter for religiøse institutioner eller grupper. I nogle medlemsstater har LGBT-organisationer desuden haft svært ved at leje lokaler til politiske eller kulturelle aktiviteter, ligesom arrangører af offentlige debatter med deltagelse af LGBT'ere har oplevet problemer med at få adgang til kulturelle og politiske arenaer. Som nævnt ovenfor, har LGBT-organisationer i andre medlemsstater til gengæld afholdt Pride-arrangementer med deltagelse og støtte af politiske ledere og religiøse organisationer.

Retten til forsamlingsfrihed er fastsat i både den europæiske menneskerettighedskonvention og EU's charter om grundlæggende frihedsrettigheder og er tæt forbundet med retten til ytringsfrihed. Ifølge europæiske menneskerettighedsbestemmelser kan forsamlingsfriheden (sammen med ytringsfriheden) begrænses. Nationale myndigheder har f.eks. lov til at kræve, at arrangørerne af en parade underretter myndighederne, før begivenheden skal finde sted, så myndighederne kan træffe foranstaltninger til at sikre den offentlige sikkerhed. Begrænsninger af forsamlingsfriheden skal dog være begrundede. Det er ikke tilladt at forbyde en LGBT-begivenhed, blot fordi dens budskab anses for at være skadeligt for den offentlige moral. Der skal samtidig mindes om, at andre grupper har ret til at fremsætte deres egne budskaber, og at dette er en del af retten til ytringsfrihed. Mens fredelige moddemonstrationer for at forsvare »det hellige ægteskab« eller den »traditionelle familie« er tilladte, er det muligt at forbyde moddemonstrationer, der opildner til vold eller had. De statslige myndigheder er forpligtet til at træffe de nødvendige foranstaltninger for at beskytte personer, der udøver deres ret til forsamlingsfrihed, hvis denne ret trues af moddemonstrationer på grund af f.eks. frygt for fysisk vold.

Fremme af forsamlingsfriheden

Det er vigtigt for LGBT'ere at have mødesteder, hvor de kan udveksle erfaringer og etablere støttenetværk, have social omgang eller planlægge aktiviteter. På samme måde kan offentlige begivenheder som f.eks. Pride-paraderne være et effektivt middel til at gøre offentligheden opmærksom på LGBT-forhold samt bidrage til at skabe en følelse af solidaritet blandt LGBT'ere. Der kan indføres en række tiltag for at fremme forsamlingsfriheden og ytringsfriheden:

- Regeringerne, navnlig de lokale og regionale myndigheder, kan hjælpe LGBT-organisationer med at arrangere begivenheder ved at yde finansiel eller logistisk støtte, f.eks. ved at stille offentlige lokaler til rådighed for møder. Et tæt samarbejde med LGBT-organisationer vil muligvis kunne bidrage til at sikre, at begivenhederne forløber problemfrit og sikkert.
- De nationale myndigheder bør sikre, at forsamlingsfriheden ikke begrænses uden grund, og bør overholde de europæiske menneskerettighedsbestemmelser. Der bør også træffes foranstaltninger for at sikre deltagernes sikkerhed, og tilfælde af vold eller hadefulde udtalelser bør undersøges grundigt.

X: Transkønnede

Transkønnede er udsat for transfobi og forskelsbehandling på grund af kønsidentitet og ikke nødvendigvis på grund af seksuel orientering. Transkønnede kan være heteroseksuelle, homoseksuelle og biseksuelle. Det er vigtigt at være opmærksom på, at begrebet henviser til den måde, en person udtrykker og opfatter sit køn på, og ikke siger noget om, hvorvidt en person er tiltrukket af personer af modsat køn eller samme køn. Emnet kan være lidt forvirrende, idet nogle transkønnede fysisk ændrer det køn, de er født med (ved hjælp af kirurgi og hormonbehandling). Som nævnt ovenfor udsættes transkønnede ofte i endnu højere grad end lesbiske, bøsser og biseksuelle for forskelsbehandling, navnlig inden for beskæftigelse og sundhedspleje. Undersøgelser viser endvidere, at transkønnede i højere grad er udsat for negative holdninger end LGB'ere. De er særligt udsatte for hadefulde udtalelser og hadkriminalitet, og der er jævnligt rapporter om overfald med dødelig udgang.

Hvad er »transkønnet«?

Det køn, vi officielt tildeles ved fødslen (mand eller kvinde), er baseret på vores fysiske træk. Dette køn stemmer imidlertid ikke altid overens med vores kønsidentitet, dvs. det køn, vi føler, vi har, og som vi tænker som. En transkønnet er en person, der har/og eller udtrykker en anden kønsidentitet, end den, de blev tildelt ved fødslen.

Transkønnede kan udtrykke deres kønsidentitet på flere forskellige måder. De kan opnå mere permanente fysiske ændringer ved hjælp af kirurgi og hormonbehandling. Dette kan tage flere år og omfatter ikke altid et fuldstændigt kønsskifte. Kønsidentiteten kan også blive udtrykt ved hjælp af tøj og makeup (også kaldet »crossdressing« eller »transvestisme«).

EU's lovgivning om bekæmpelse af forskelsbehandling forbyder forskelsbehandling på grund af køn på arbejdspladsen. EF-Domstolen har fastsat, at en transkønnet, som har fået eller er ved at få et fuldt kønsskifte, og som er udsat for forskelsbehandling, er beskyttet af forbuddet mod forskelsbehandling på grund af køn. Der er dog stadig tre væsentlige problemer.

For det første er den nationale lovgivning ofte uklar i sine bestemmelser om beskyttelse af transkønnede, hvis den overhovedet indeholder sådanne bestemmelser. Medlemsstaterne har forskellige tilgange til emnet. I 13 medlemsstater (Belgien, Danmark, Frankrig, Irland, Italien, Letland, Nederlandene, Østrig, Polen, Slovakiet, Finland, Sverige og Det Forenede Kongerige) betragtes dette som en form for kønsdiskrimination. Normalt er transseksuelle dog ikke udtrykkeligt beskyttet som kategori. Det er i stedet de nationale domstole, der via deres retspraksis lader dem være omfattet af begrebet kønsdiskrimination. I 11 EU-lande (Bulgarien, Cypern, Den Tjekkiske Republik, Estland, Grækenland, Litauen, Luxembourg, Malta, Portugal, Rumænien, Slovenien), betragtes forskelsbehandling af transkønnede hverken som kønsdiskrimination eller som forskelsbehandling på grund af seksuel orientering. Det er usikkert, om transkønnede overhovedet er beskyttet mod forskelsbehandling. I to medlemsstater (Tyskland og Spanien), betragtes det som forskelsbehandling på grund af seksuel orientering. En medlemsstat (Ungarn) definerer en specifik årsag til forskelsbehandling, nemlig kønsidentitet, der omfatter transkønnede.

For det andet indeholder EU-lovgivningen ikke noget udtrykkeligt krav om, at transkønnede skal beskyttes mod forskelsbehandling. Selv om EF-Domstolen har fastsat, at personer, som har fået eller er ved at få et kønsskifte, er beskyttet af forbuddet mod forskelsbehandling på grund af køn, er det stadig uklart, hvorvidt andre transkønnede (som f.eks. crossdressere eller transvestitter) er beskyttet.

For det tredje møder transseksuelle (personer som gennemgår en kønsskifteoperation) store vanskeligheder i visse medlemsstater, når de ønsker at gennemgå en kønsskifteoperation og få deres nye køn officielt anerkendt. Ifølge de europæiske menneskerettighedsbestemmelser skal myndigheder tillade personer at få foretaget kønsskifteoperation og skal retligt anerkende det nye køn. Dette omfatter retten til at gifte sig med en person af det (efter operationen) modsatte køn. Der er dog stadig flere problemer. De fleste medlemsstater opstiller strenge betingelser for sådanne operationer, bl.a. krav om rådgivning og forudgående tilladelse. I Den Tjekkiske Republik skal operationer f.eks. godkendes af et nævn bestående af fem personer, herunder to læger og en advokat. Fire medlemsstater (Irland, Luxembourg, Letland og Malta) anerkender stadig ikke det nye køn eller retten til at gifte sig. Ni medlemsstater opstiller strenge betingelser for personer, der ønsker at ændre deres fornavn, f.eks. krav om helbredsoplysninger. Hvad angår adgang til adgangen til behandling, viser forskning, at over 80 % af de transkønnede i EU fik afslag på deres anmodninger om statsstøtte til operationer og/eller hormonbehandlinger, og over halvdelen angav selv at have betalt for deres behandling. Desuden ønsker mange fagfolk i sundhedssektoren ikke at tilbyde denne behandling eller har ikke den fornødne viden til at gøre det.

Sammenkobling med »kønsidentitet«

Transkønnede har samme vanskeligheder som LBG'ere, dog ofte i højere grad. Denne situation kan forbedres på en række punkter:

- Det er generelt nødvendigt at øge kendskabet til »kønsidentitet« for at bekæmpe fordomme, ikke mindst i lyset af den stigende forståelse for kønnets kendetegn. Man bør især være opmærksom på de vanskeligheder, som transkønnede oplever, når man udvikler strategier til at bekæmpe forskelsbehandling mod LGBT'ere generelt for at tage højde for den højere grad af forskelsbehandling, som transkønnede er udsat for, samt forskellen mellem kønsidentitet og seksuel orientering.
- Dialog mellem de lovgivende myndigheder, retssystemet, nationale ligestillingsorganer og nationale menneskerettighedsorganisationer kan bidrage til at afklare betingelserne for, hvornår forskelsbehandling af transkønnede er dækket på nationalt plan.
- En revidering af EU's lovgivning om bekæmpelse af forskelsbehandling, så den udtrykkeligt forbyder forskelsbehandling på grund af køn. Det kunne præciseres, at et sådant forbud skulle beskytte alle, der udtrykker en anden kønsidentitet end den, de er født med, som f.eks. crossdressere og transvestitter, og ikke blot personer, der får eller har fået foretaget en kønsskifteoperation.
- Regeringerne bør være opmærksomme på deres forpligtelser i henhold til de europæiske menneskerettighedsbestemmelser og sikre fuld retlig anerkendelse af ændringer af kønnet, herunder ændring af fornavn, personnummer og andre mulige kønsindikatorer.

XI: Konklusioner

Det er dokumenteret, at forskelsbehandling af LGBT'ere finder sted i hele EU inden for alle områder af det sociale liv.

Der er stadig fjendtlige offentlige holdninger til LGBT'ere, og disse kommer især til udtryk inden for følsomme emner som ægteskab mellem personer af samme køn og adoption af børn til personer af samme køn.

På trods af visse opmuntrende eksempler, fremstilles LGBT'ere stadig unuanceret i medierne. Fremstillingen er i værste fald fornærmende og provokerende, i bedste fald stereotyp.

Politiske ledere og religiøse institutioner udviser oftest intolerance over for LGBT'ere, selv om der dog findes enkelte eksempler på støtte.

LGBT'ere udsættes for verbale og fysiske overgreb. Overgreb, der skyldes homofobi og transfobi, er i mange medlemsstater ikke en skærpende omstændighed, og hadkriminalitet underreporteres.

Forskelsbehandling af LGBT'ere er almindelig udbredt i uddannelsessystemet, sundhedssektoren og i sport. Mange skoler har ingen strategier eller politikker for håndtering af homofobi. LGBT'ere mødes ofte med en fjendtlig holdning fra fagfolk i sundhedssektoren og betragtes ikke som »nærmeste pårørende« til hospitalsindlagte partnere. Homofobi er udbredt i idrætsklubber og fanklubber, hvilket får mange sportsfolk til at skjule deres seksuelle orientering.

På trods af en tydelig lovgivning, der forbyder forskelsbehandling på grund af seksuel orientering på arbejdspladsen, er denne forskelsbehandling stadig et problem, som får mange LGBT'ere til at skjule deres seksuelle orientering. Hændelser med forskelsbehandling rapporteres stadig ikke i tilstrækkeligt omfang til ligestillingsorganerne.

LGBT'ere er også udsat for multipel forskelsbehandling. Ngo'erne og de nationale ligestillingsorganer har ofte ikke strategier til at håndtere denne form for forskelsbehandling.

EU's lovgivning om fri bevægelse for personer, tredjelandstatsborgere og asylansøgere sikrer ikke par af samme køn samme rettigheder som par af modsatte køn, for så vidt angår familiesammenføring.

Asylansøgere, der forfølges på grund af deres seksuelle orientering eller kønsidentitet, mødes ofte af strenge krav om at skulle dokumentere deres seksuelle orientering eller kønsidentitet, samt at de er forfulgte.

LGBT'ere kan opleve problemer, når de udøver deres ret til forsamlingsfrihed og ytringsfrihed, hvilket bl.a. kommer til udtryk ved, at begivenheder som f.eks. Pride-parader risikerer at blive forbudt eller mødt med voldelige moddemonstrationer.

Transkønnede udsættes i hele EU for den samme (eller ofte værre) forskelsbehandling som LGBT'ere. Forskelsbehandling er især synlig i forbindelse med adgang til sundhedspleje og i hadkriminalitet.

Der er en alvorlig mangel på både kvantitative og kvalitative data om LGBT'eres oplevelser med forskelsbehandling. På EU-plan og i mange medlemsstater foreligger der ingen videnskabelige undersøgelser, uofficielle data fra ngo'er eller officielle regeringsstatistikker. Disse oplysninger er afgørende for at forstå omfanget og arten af de problemer, som LGBT'ere lever med, samt for at udarbejde kvalificerede og effektive politikker.

Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA)

Homofobi og forskelsbehandling på grund af seksuel orientering og kønsidentitet – Sammenfattende rapport

Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor

2010 – 33 s. – 21 x 29,7 cm

ISBN 978-92-9192-293-2

doi:10.2811/37837

© Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder, 2009

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Mange oplysninger om Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder findes på Internettet. De kan findes via FRA's websted (<http://fra.europa.eu>).

Ansvarsfraskrivelse:

I tilfælde af spørgsmål vedrørende denne oversættelse kan du konsultere den engelske udgave, som er originalen og den officielle udgave af dokumentet.

Sådan får man fat i publikationer fra eu

Gratis publikationer:

- Via EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).
- Hos Den Europæiske Unions repræsentationer eller delegationer.
Kontaktoplysninger kan findes på: <http://ec.europa.eu>
eller fås ved at sende en fax til +352 2929-42758.

Betalingspublikationer:

- Via EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Betalingsabonnementer (f.eks. Den Europæiske Unions Tidende og samlinger af afgørelser fra Den Europæiske Unions Domstol):

- Via Den Europæiske Unions Publikationskontors salgskontorer (http://publications.europa.eu/others/agents/index_da.htm).

Publikationskontoret

FRA – Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder
Schwarzenbergplatz 11, 1040 Wien, Austria
Tel.: +43 1 580 30 – 0
Fax: +43 1 580 30 – 693
E-Mail information@fra.europa.eu
<http://fra.europa.eu>

ISBN 978-92-9192-293-2

9 789291 922932